

Несторишен І.В.
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри туризму і готельно-ресторанної справи*

Бугай І.О.
*здобувач вищої освіти магістерського рівня
Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький, Україна*

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ВІДНОВЛЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Одним з важливих аспектів економічного відновлення національної економіки та територіальних громад є розвиток підприємництва у сфері туризму, що, в свою чергу, потребує здійснення поглибленого аналізу стану економічного середовища їх функціонування. Висока актуальність дослідження функціонування суб'єктів підприємницької діяльності сфери туризму зумовлена позитивними змінами в економічному середовищі, викликаними як внутрішніми трансформаціями, так і зовнішніми факторами, зокрема військовими діями, глобальними кризами та зміною споживчих пріоритетів. Туризм залишається важливим сектором національної економіки, що сприяє створенню робочих місць, розвитку інфраструктури та формуванню позитивного іміджу країни на міжнародній арені. В той же час, сучасні виклики, такі як зниження туристичних потоків, релокація бізнесу, потреба в адаптації до нових ринкових умов та цифровізація процесів, вимагають поглибленого аналізу ефективності діяльності туристичних підприємств, що дозволить виявити ключові тенденції, слабкі місця та потенційні можливості для подальшого розвитку галузі.

Слід зауважити, що дослідження питань розвитку цифрових трансформацій у сфері туризму та готельно-ресторанного бізнесу потрібно корелювати із економічними чинниками їх розвитку. Так, туристична галузь України, яка демонструвала стабільне зростання в період з 2015 по 2019 роки, зазнала катастрофічних втрат через російське вторгнення у 2022 році. До війни туристичний сектор України приносив 1,6 мільярда доларів США доходу, забезпечував роботою 1,2 мільйона людей і становив 6,2% ВВП країни. За консервативними прогнозами, з урахуванням довоєнних темпів зростання (3,3% річного збільшення в'їзного туризму та 2,8% зростання доходів), Україна перебувала на шляху значного розширення до 2034 року, повторюючи тенденції загальноєвропейського туризму [Коваль, 2025]. За даним Державного агентства розвитку туризму України (далі – ДАРТ), за перше півріччя 2025 року підприємства туристичної галузі України сплатили державі 1 млрд 613 млн грн податків, що темпи росту на рівні 30 % до такого ж періоду 2024 року (1 млрд 251 млн грн), що значно перевищує навіть дворазове збільшення показника 2023 року (897 млн грн) до цього рівня [Податкові надходження від туризму зросли на третину: за перше півріччя 2025 року індустрія сплатила більше

півтора мільярда гривень, 2025]. Крім того, більше ніж 14,5 тис. суб'єктів господарювання здійснювали діяльність у сфері туризму на кінець I півріччя, що орієнтовно на 5 % більше, ніж за аналогічний період минулого року. З аналізу структури надходжень видно, що лідером залишаються готелі: вони забезпечили приблизно 1 млрд 144 млн грн або 71 % від загальної суми податкових надходжень туристичної галузі в цьому періоді, значно випередивши показники 2024 року (809 млн грн) та 2023 року (570 млн грн). Туроператори та туристичні агенції також демонструють зростання: туроператори близько 195 млн грн (проти 165 млн грн роком раніше), туристичні агенції – 153 млн грн (проти 102,7 млн грн). Окремо відзначено, що бази відпочинку й дитячі табори сплатили понад 92 млн грн порівняно із 78 млн грн у 2024 році (рис. 1).

ПОДАТКИ ЗА I ПІВРІЧЧЯ 2025 РОКУ

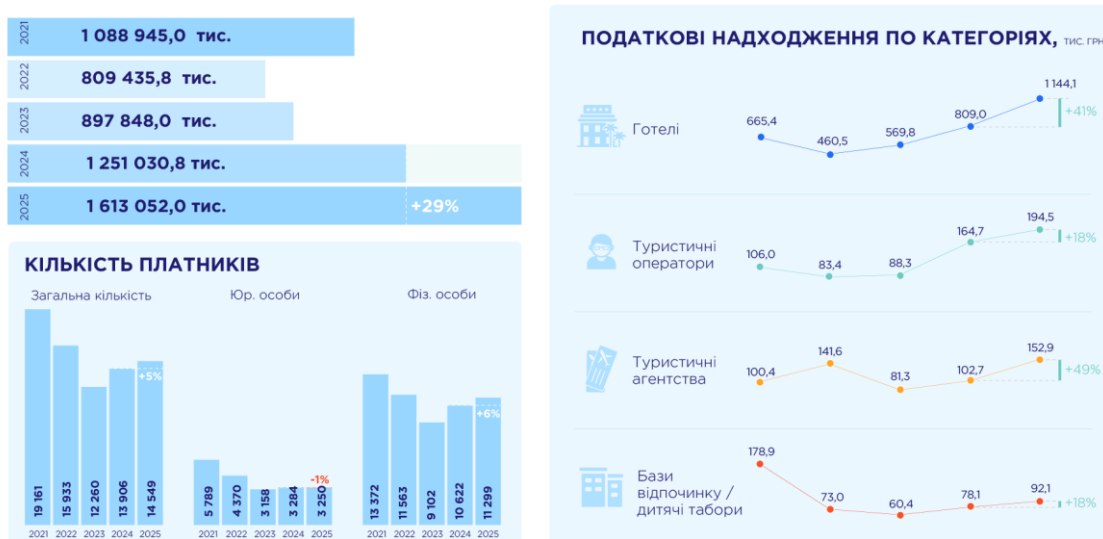

Рис. 1. Динаміка податкових надходжень від туризму за I півріччя 2025 р.

Джерело: [Податкові надходження від туризму зросли на третину: за перше півріччя 2025 року індустрія сплатила більше півтора мільярда гривень, 2025]

Географічно за обсягом туристичного збору лідирують Київ (33,6 млн грн), Львівська (26,5 млн грн), Івано-Франківська (22 млн грн), Закарпатська (12 млн грн) області та Київщина (7,5 млн грн). Зростання кількості платників туристичного збору із 4945 до 5717 також підтверджує посилення активності малих суб'єктів господарювання. Ці дані вказують на кілька ключових висновків. По-перше, значне зростання податкових надходжень свідчить не лише про інфляційні чи номінальні ефекти, а й про реальне поживавлення внутрішнього туризму, особливо у західних регіонах, що мають розвинену туристичну інфраструктуру. По-друге, структурне лідерство готельного сегмента показує, що відновлення готельного бізнесу і діяльності з прийому гостей є фундаментом у відродженні туристичної галузі в Україні. По-третє, розширення кількості платників і суб'єктів господарювання демонструє підвищення гнучкості та адаптивності ринку до сучасних умов.

Для України у сучасних умовах, з урахуванням викликів воєнного часу та цифрової трансформації, ці тенденції мають особливе значення. Підвищення податкових надходжень із туристичної галузі сприяє відновленню місцевих бюджетів, створенню нових робочих місць та стимулюванню інвестицій у розвиток регіональної інфраструктури. З іншого боку, зростання кількості суб'єктів господарювання й активність у сфері внутрішнього туризму вказує на потенціал галузі як чинника економічного відродження та диверсифікації економіки.

Список використаних джерел:

1. Коваль, В., Несторишен, І. Аналіз діяльності суб'єктів підприємницької діяльності сфери туризму в Україні. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 2025, 340 (2), С. 210-214.
2. Податкові надходження від туризму зросли на третину: за перше півріччя 2025 року індустрія сплатила більше півтора мільярда гривень. Державне агентство розвитку туризму України. URL: <https://tinyurl.com/yvuhr258>

Нікітін О. А.
студент групи МТ-51, спеціальності 242 «Туризм і рекреація»

Науковий керівник: Долинська О. О.
*доктор філософії, доцент, доцент кафедри туризму,
теорії і методики фізичної культури та валеології
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія*

СУЧАСНІ ОРГАНІЗАЦІЙНІ МЕТОДИ РОЗВИТКУ КРУЇЗНОГО ТУРИЗМУ В КРАЇНАХ ЄС

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації та зростання значення туристичної галузі в економічному розвитку країн світу питання раціональної організації туристичної діяльності набуває особливої актуальності. Круїзний туризм, як один із найбільш динамічних сегментів світового туристичного ринку, потребує якісного організаційного забезпечення, що відповідало б викликам сучасності та принципам сталого розвитку. Досвід країн Європейського Союзу свідчить про високий рівень організації та управління цим видом туризму, що робить доцільним вивчення їхніх підходів до планування, регулювання та координації діяльності суб'єктів туристичного ринку [1, с.45].

Аналіз досліджень і публікацій. Проблематика організаційних основ розвитку круїзного туризму в країнах Європейського Союзу детально розглядається у дослідженнях українських та закордонних науковців. Серед них слід відзначити праці: І.Я. Антоненко, І.Л. Мельник, Д.О. Топчія, Н.Є. Паньків, А. Пелешок та інших. У цих дослідженнях аналізуються питання створення дієвих механізмів управління у сфері туризму, а також роль